

Kedves Testvérek!

1. Gyurka bácsinak volt egy érdekes kifejezése. Több is volt, persze, nem csak egy, de én most egyre gondolok ezek közül. Nem tudom pontosan felidézni, de a tartalma mégis megragadt az emlékezetemben. Az volt az értelme, hogy valamit igazán végiggondolni beszélgetésben lehet. Dialógus, párbeszéd, beszélgetés kell ahhoz, hogy az ember valamit tisztázni tudjon a maga számára. Legalábbis ő, Gyurka bácsi ezt így tartotta magáról. Nem feltétlenül azt akarta mondani ezzel a kifejezéssel, hogy ez mindenkire érvényes, hanem hogy ő maga vágyik az ilyen helyzetekre, a beszélgetésekre, mert ezek során tudja megérteni, sőt tisztázni a maga gondolatait. Amíg nem kerül sor ilyen beszélgetésre, addig nem világos a gondolat sem.

Vitatkozni is szívesen vitatkozott. Valószínűleg azért is, mert szeretett nyerni, és főképpen szeretett megnyerni embereket. Megnyerni őket Jézus ügyének, megnyerni őket az Isten Országának. De ezen a vitakedven túl fontos volt neki a tiszta és érthető gondolat. Az értelmes gondolat, amelynek ismérve a világos megfogalmazás. Azt hiszem, nem túlzás azt mondani, hogy kevés dolog állt tőle távolabb, mint az érzelmős mázba csomagolt, szirupos, nagyon lelki, ezoterikus kifejezéseket fölvonultató és homályos nyelvezetű spiritualitás. Nem igazán szívelte ezt. És az efféle érzelmi bizony egykettőre kiültek az arcára: hol döbbenetet, hol iszonyt láthatott rajta, aki figyelte.

Gyurka bácsi számára a gondolkodás, a gondolatok tisztázása, az értelem használata nagyon közel állt az imádsághoz. Talán azt is mondhatnánk: egyet jelentett vele. Imádság és értésre törekvés az ő gyakorlatában egy és ugyanaz volt.

2. Jézus is a beszélgetések embere volt. Szívesen volt társaságban, akár asztal mellett, eszegetve, akár éjjeli beszélgetésbe merülve, akár úton társalkodva. János evangéliumában a testté, az emberré lett Igét újra meg újra jelentős beszélgetésekben találjuk. Ahogy az Aquinói Szent Tamásnak tulajdonított eukarisztikus himnusz is mondja: „Et in mundo conversatus, sparso verbi semine”. „A világban forgolódván, beszélgetvén hintette az igét”.

Kedvenc domonkosrendi teológusom és igehirdetőm, Timothy Radcliffe írja egy helyütt erről a beszélgetős és társaságkedvelő Jézusról, hogy mindig volt ideje beszélgetésre. Együtt evett, ivott és mulatta az időt mindenkivel: utcalányokkal, a gyűlöletes adószedőkkel, vallási vezetőkkel, leprásokkal. „Isten igéje testté lett – eredendően nem szószékről hirdetett beszédekben, okos teológiai könyvekben, hanem emberi beszélgetésekben” (Why Go to Church? p. 53).

A társaság, a beszélgetés, a közösség a gondolatok tisztázásának helye, és helye az imádságnak, az Istennel való találkozásnak is: itt találkozhatunk az emberré lett Istennel.

Ez a legmélyebb oka annak, amit II. János Pál pápa így mondott: „[...]az Egyházban mint Isten megtestesült szeretetének ikonjában, »a kommunió és a küldetés egymással mélyen összekapcsolódnak, kölcsönösen átjárják és feltételezik egymást olyannyira, hogy a kommunió a küldetés forrása és egyben a gyümölcse: a kommunió missziós jellegű, a misszió pedig a kommunióra irányul«” (vö. Együtt nevelni a katolikus iskolában, 11). Vagyis már magának az egyházi közösségnek a léte evangelizál, már maga a közösség megléte küldetés. Közösséget építeni, közösséget fenntartani igehirdetés a javából.

És hadd idézzem még egyszer Timothy Radcliffet. „Válságban van manapság az igehirdetés, a prédikáció. Éspedig alighanem azért, mert félünk őszintének lenni, őszintének a kétségeinkkel, a kérdéseinkkel, sőt a gyengeségeinkkel kapcsolatban.” Majd Milánó püspökét, Szent Ambrust idézi, aki ezt mondta: „Egy püspök nem tehet Isten színe előtt veszélyesebb és az emberek színe előtt szégyenletesebb dolgot, mint hogy nem hirdeti szabadon a maga gondolatait” (Why Go to Church? p. 57).

Közösség kell, beszélgetés kell, hogy tudjunk imádkozni és ígét hirdetni. De nem akármilyen közösség, hanem olyan, ahol merünk őszintének lenni, ahol merünk szólni a gyöngeségeinkről, a kétségeinkről, ahol szóba merjük hozni saját magunkat.

3. Minden közösségnek szüksége van anekdotákra, kis történetekre, sztorikra, amelyek afféle mini mítoszokként azonosítják a közösséget, és lehetővé teszik az érzelmi csatlakozást a közösséghez.

Nekünk, piaristáknak is van ilyen történetkincsünk. Gyurka bácsi gyakran merített ebből, a saját élettörténetét innen, a tágabb közösség életét elmesélő történetekből eredeztette, és hozzá is tett ehhez a piarista mondatárhoz a saját emlékei közül, meg egyáltalán az életével.

Hadd idézzem fel a noviciátusi emlékei közül az egyik ilyen morzsát!

A promagiszter tanított az iskolában is, és váltótársa volt a noviciátusban a ránk figyelésben a magiszternek. Osztottak nevelésünk nagy s nehéz feladatában. Benke Imre tanította nekünk a rendtörténetet, azaz Kalazancius életrajzát a Balanyi Gyuri bácsi írta kiskönyvből. Szórukszóra felmondta magyarázatképpen a Balanyiszöveget. Látszott rajta, hogy semmivel nem tud többet, mint ami ott le volt írva. Volt úgy, hogy megvallotta: nem tudja, mi következik, s ilyenkor megnézte a könyvet, s utána ment tovább, mint a vízfolyás.

Mi is szóru-szóru tanultuk meg Kalazancius életrajzát. S ki is kérdeztük egymást:

- Mikor fogta el szentatyánkat a vértanúság vágya?

- Hébe-hóba!

Következő tanárunk Szomolányi Jóska bácsi, a házfőnök-igazgató volt. Ő tanította a legkomolyabb tárgyat: Schütz Antal, Aquinói Szent Tamás filozófiája. Egy zsebóra volt a taneszköze:

- Carissimi, itt van például ez az óra...

Jó példa volt neki a substantiára, az akcidentsre, a formára, a materiára, s egyéb arisztotelészi nyalánkságokra. Hamar felfedeztük tankönyvünk legérdekesebb mondatát:

- Varietas delectat, a monotonia untat.

Az összetett mondat első fele egy latin szólás; magyarul: a változatosság gyönyörködtet. De második fele már magyarul van, s lendülettel olvasva, azt lehet gondolni róla, hogy az is latin: a monotoniá untát. - Megvoltunk Jóska bácsival. (E fiúból pap lesz, 25)

Ez az „á monotóniá untát” (rövid á-kkal ejtve persze) emlékezetes része volt az én noviciátusomnak is: mi is beleestünk ebbe a csapdába, hogy ti. latinak gondoltuk a folytatást is. Emlékszem, amikor először olvastam Gyurka bácsi E fiúból pap lesz című visszaemlékezésében ezt a részt, nemcsak fölnevettem magamban, hanem rögtön felidéződött bennem a noviciátus hangulata. S ebben a hangulatban érhető és közeli volt minden más történés is. Érhetőek és vonzóak lettek azok a mozzanatok is, amelyeket az idézett részlet elején olvastam; azok a kis elejtett mondatok, amelyek a promagiszterről szólnak, aki megvallotta, hogy nem tudja, mi következik, s úgy ment tovább, hogy belekukkantott a könyvbe. Ez a történet engem is kifejez, az én történetem is; segít engem, hogy rátaláljak az identitásomra, és arra késztet, hogy szeretettel, hálával és örömmel öleljem magamhoz a szerzetesközösségemet.

Még valamikor a hatvanas években talán Előd István összegyűjtötte az akkor elérhető magyar piarista anekdotakincset „Hilarem datorem” címmel. A cím Szent Pál egy mondásának első részét idézi (vö. 2 Kor 9,7): A jókedvű adakozót – latinul: hilarem datorem – kedveli az Isten.

Nemrégiben a kezembe került egy olyan írásos gyűjtemény is, amelyet a huszadik század elején készített valaki. Ez különös módon rossz dolgokat szed össze, olyan történeteket vagy egyeseknek olyan szokásait, amelyek szégyellni valók. Ez nem a jókedvű adakozásból összetett anekdotakincs, hanem pletykagyűjtemény. Mégpedig nem azért rossz hangulatú pletykatár, mert hibákat hoz szóba, hanem azért, mert nincs benne megbocsátás, nincs benne elfogadás. Nem a kegyelem története, hanem a szennyé.

Milyen döbbenetes, hogy a Szentírás is tartalmaz olyan történeteket, amelyek nagyjaink gyengeségeiről és bűneiről szólnak! Dávidról például, Krisztus Urunk ősatyjáról, aki megöleti Uriját, hogy elvehesse tőle feleségét, Batsebát. Vagy Péterről, az egyház szikalapjáról, aki háromszor tagadja meg Jézust.

Mégsem pletykálok ez, nem a másik szennyesének a kitergetése, hanem hívő realizmus: a valós, a történelmi ember, a bűnnel is megjelölt ember hiteles története; gyengeségekkel és bűnökkel teleszórt történet, amelyet Isten ingyenes kegyelme átalakít az üdvösség történetévé. Nem hősök, nem emberfeletti teljesítményt felmutató supermenek hőstetteiből áll az üdvösség története; és nem a bűnös és gyenge ember likvidálásában áll az igazsá tevés. Hanem az üdvösség, a kegyelem a bűnben jelenik meg. A gyöngeségeinket, a sebeinket teszi Isten a vele való találkozás helyeivé.

4. Ennek az irgalmas Istennek a tanúi szeretnénk lenni, és a megváltottság, az elfogadottság tapasztalatát akarjuk hirdetni örömhírként a többi embernek, testvéreinknek. Ehhez olyan közösség kell, amely tud arról, hogy ilyen az Isten. Tud arról, hogy az Isten irgalmas, könyörülő, megbocsátó Isten. Olyan közösség kell, amely ezt a tapasztalatot elevenen tartja magában. Olyan közösség kell, amely ebből a tapasztalatból él.

Csak az ilyen közösség lesz emberi szempontból, pusztán pszichológiai értelemben is érlelő közeg. Egyszerre igényes és elfogadó. Ha bármelyik is hiányzik, akkor vagy engedékeny lesz, vagy teljesíthetetlen elvárásokkal túlterhelő.

Azzal tesszük a legnagyobb szolgálatot ma a világnak, illetve a körülöttünk élő embereknek, ha megtanuljuk ezt az egyensúlyt igényesség és elfogadás között. Vagyis ha tapasztaljuk személyes és

közösségi életünkben a mi gyengeségeinkből építkező Isten kegyelmét. Azt a szeretetet, amely nem a bűneink fölött, nem a gyöngeségeinkről jóindulattal tudomást nem véve, hanem ezekből a gyöngeségekből, azaz belőlünk építkezve minket is nagyvá tesz; amelly igazvá tesz minket, bűnösöket.

Megbocsátásra késznek lenni pontosan ezt jelenti. Akkor vagyunk megbocsátásra készek, ha olyan helyvé válunk személyesen és közösségileg, ahol mások is megtapasztalhatják Isten irgalmát.

Ilyen közösség szeretnének lenni. Isten egyháza, Isten egybehívott gyülekezete. Olyan hely, ahol tisztázni lehet a gondolatokat; ahol helyükre kerülnek a dolgok; ahol helyet, otthont találunk magunknak mi, töredékes, bűnnel megjelölt emberek; ahol szóba hozhatjuk magunkat a kétségeinkkel és a gyöngeségeinkkel együtt; ahol merünk őszinték lenni; ahol elfogadást nyernek a gyöngeségek, bocsánatot a bűnök; közösség, ahol megtapasztaljuk Isten átalakító, belülről átformáló és többre vivő kegyelmét.

[Urbán József Sch.P.]

Elhangzott 2011. június 25-én, a Belvárosi Ferences Templomban, Bulányi György temetésének első évfordulóján tartott emlékező szentmisében.